

Beslutningsforslag nr. B 42. Fremsat den 7. december 1993 af Anders Mølgaard (V) og Kirkegaard (KF)

Forslag til folketingsbeslutning

om en bæredygtig vækst og udvikling i landsbyer og landdistrikter

Folketinget pålægger regeringen i folketings-samlingen 1993-94 at iværksætte de nødvendige lovændringer for at skabe en bæredygtig vækst og udvikling i landsbyer og landdistrikter ud fra følgende 20-punkts-plan:

1. Landzonekompetence flyttes fra amtskommuner til primærkommuner. Der skal gives mulighed for tilladelse til udvidelse af eksisterende bygninger til erhvervsformål (håndværk/industri).
2. Der skal indføres lempelser af regler om skiltning og udkørselsforhold.
3. Der skal indføres legalisering af alle former for biobrændsel.
4. Der skal gives mulighed for forsøg med mobile dagligvarebutikker samt indkøbsforeninger for pensionister i landdistrikter uden dagligvarebutikker.
5. Der skal iværksættes initiativer med henblik på at reducere udgifterne til individuel transport for beboere i landdistrikter og landsbyer.
6. Der skal oprettes en generel forsøgspulje på 100 mio. kr. i årene 1994 til 1997.
7. Der skal indstiftes en række landsbypriser i årene 1994 til 1997.
8. Der skal reserveres en andel af byfornyelsesmidlerne – svarende til befolkningsandelen – til landsbyer og landdistrikter.
9. Der skal afsættes byfornyelsesmidler til ferielejligheder/erhverv i tomme landbrugsbygninger.
10. Der skal skabes bedre muligheder for etablering af flerfamiliebolig/bofællesskab i ejendomme i landdistrikterne.
11. Der skal skabes bedre muligheder for etablering af aftægtsbolig i tilknytning til eksisterende landbrugsejendomme.
12. Der skal afsættes flere turistfremmemidler til landboturisme.
13. Der skal indføres konjunkturudligningsordning for selvstændigt erhvervsdrivende.
14. Der skal gives tilladelse til at købe mere end 2 landbrugsejendomme uden forpligtelse til sammenlægning.
15. Der skal ske præcisering af regler om nitratinhold i private brønde.
16. Der skal gives mulighed for mere fleksible vandforsynings- og spildevandsløsninger.
17. Der skal ske reduktion af transportudgifter for unge uddannelsessøgende.
18. Der skal skabes forbedrede økonomiske vilkår for dagligvarebutikker, der varetager offentlige tillægsfunktioner.
19. Der skal skabes forbedret konkurrenceevne for butikker beliggende i landdistrikterne.
20. Der skal nedsættes et rådgivende udvalg.

Bemærkninger til forslaget

Hver fjerde dansker bor i en landsby eller et landdistrikt. Det svarer nogenlunde til befolkningen i hele Storkøbenhavn.

Ud af de ca. 1,2 mio. danskere, der bor i en landsby eller et landdistrikt, bor ca. 800.000 i rene landdistrikter.

Som bekendt har Danmark i efterkrigstiden oplevet et markant dyk i befolkningstallet i landdistrikterne. Midt i denne triste udviklingstendens er der dog grund til at glæde sig over, at befolkningstallet i landsbyerne og landdistrikterne under ét næsten har været konstant de sidste 10 år.

Men efter 10-15 år præget af et spirende udviklingshåb tyder meget nu desværre på, at landsbyerne og landdistrikterne står over for en alvorlig og markant tilbageslagsrisiko. Et sammenfald af en række negative udviklingsfaktorer hænger som sorte skyer over dagligdagen i landsbyerne og landdistrikterne.

Formålet med denne 20-punkts-plan er ikke kun at vende den truende negative spiral, men direkte at stimulere en bæredygtig vækst og udvikling i landsbyerne og landdistrikterne.

Planens primære sigte er naturligvis at skabe et bedre økonomisk livsgrundlag og en forbedret livskvalitet for de 1,2 mio. danskere, som bor i disse lokalområder. Men samtidig er det vigtigt at påpege, at landområderne rummer en række værdier og styrkesider, som også kan give positiv instiration til »By-Danmark«. Her tænkes specielt på et relativt stærkere familie- og nabosammenhold, gode bokvaliteter og et meget stærkt folkeligt og kulturelt foreningsliv. Målsætningen må være at skabe dynamiske og selv-bærende lokalsamfund.

Forslagsstillerne er helt på linje med Det tværministerielle Udvalg, som i betænkningen fra december 1992 påpegede betydningen af at satse på de 2 centrale udviklingsforudsætninger for landsbyer og landdistrikter: nemlig flere arbejdspladser og forbedrede bosætningsvilkår. Overlevelse kræver simpelt hen udvikling.

Folketinget har et stort medansvar for en positiv udvikling i lokalområderne eller mangel på samme.

Med denne 20-punkts-plan har forslagsstillerne valgt at gå i en positiv offensiv.

20-punkts-planen har 3 hovedindsatsområder:

- 1) Der er behov for at fjerne en række urimelige bremseklodser i eksisterende love, bekendtgørelser m.v., som spænder ben for en positiv udvikling. En række af 20-punkts-planens punkter tilhører denne kategori af initiativer.
- 2) Forslagsstillerne finder, at det vil være nyttigt at stimulere den idérigdom og fleksibilitet, som præger mange lokalsamfund og deres »ildsjæle«. Man bør altid være åbne over for nye løsningsmuligheder. Derfor foreslår forslagsstillerne en generel forsøgspulje på 100 mio. kr. i årene 1994-97 samt uddeling af en landsbypris til udvalgte lokalområder inden for en økonomisk ramme af 20 mio. kr. fra 1994 til 1997.
- 3) Forslagsstillerne finder, at tiden er inde til at nedsætte et rådgivende udvalg med repræsentanter for de folkelige bevægelser og de erhvervsorganisationer, der har deres tyngde i landsbyerne og landdistrikterne. Formålet skal være at inspirere og vurdere lovgivningsinitiativer, som berører disse områder. Det er samtidig hensigten, at det rådgivende udvalg skal varetage fordelingen af de generelle forsøgspuljemidler, jf. planens punkt 6, samt tildeling af landsbypriserne, jf. planens punkt 7.

Hvert af planens 20 punkter kan næppe isoleret betragtes vende udviklingen. Men forslagsstillerne er overbevist om, at den samlede effekt af en gennemførelse af 20-punkts-planen vil få en meget gunstig virkning.

Bemærkninger til de enkelte punkter

ad 1

Siden 1986 har der været gennemført en række forsøg med overførsel af kompetencen til at meddele landzonetilladelser fra amtsrådet til kommunalbestyrelserne. I alt 64 kommuner har deltaget i forsøg med decentralisering af landzonekompetencen, heraf har de 16 været frikommuner. Miljøministeriet anfører i

en evaluering af frikommunernes erfaringer med overførsel af landzonekompetencen, at samtlige frikommuner har været positive over for forsøget.

Med dette forslag etableres der mulighed for, at kommunerne kan give tilladelse til opførelse af relevante tilbygninger i forbindelse med erhverv.

ad 2

Bestemmelser i lovgivningen vedrørende veje, naturbeskyttelse m.m. omhandlende virksomheders skiltning, tilkørselsforhold m.m. skal justeres ud fra hensynet til den erhvervsmæssige betydning for landdistrikterne. Også lovgivningen omkring servicehenvi-
sningskilte skal lempes, således at der i øget omfang kan skiltes til attraktioner, oplevelsesmuligheder, overnatningsmuligheder, lokale servicefunktioner etc.

Ved servicehenvi-
sningskilte forstås skiltning med standardiserede symboler, som viser, at der findes f.eks. en bager eller en købmand i området. I øvrigt henvises der til et forslag vedrørende servicehenvi-
sningskilting, som Egtved Kommune har udarbejdet.

ad 3

Reglerne for afbrænding i varmforsyningsloven skal ændres, således at alle former for biobrændsel lovligt kan anvendes til opvarmning.

Det er hermed forslagsstillernes ønske at legalisere alle former for biobrændsel til opvarmning. Hensigten er at sikre, at bl.a. korn fra braklagte jorde kan anvendes samfundsmæssigt økonomisk.

ad 4

Reglerne for salg fra rullende forretning skal lempes og udformes på en sådan måde, at drifts- og etableringsomkostninger kan holdes på et acceptabelt minimumsniveau.

Det skal primært være eksisterende dagligvarebutikker i landdistrikterne, som kan opnå tilladelse til mobil virksomhed.

Det skal være den enkelte kommune, som giver tilladelse til etablering af mobil dagligvarevirksomhed.

Der skal være tale om en forsøgsordning, der skal virke i 3 år, hvorefter ordningen skal tages op til revision.

Det er hermed forslagsstillernes ønske at sikre dagligvareforsyningen i landdistrikterne, hvor antallet af dagligvarebutikker er faldende som følge af den igangværende strukturudvikling. Udviklingen er især et problem for pensionister og andre mindre mobile borgere, som får sværere ved at klare de daglige ind-

køb. Disse forhold kan medvirke til, at ældre vælger at flytte til de større byer. Det er forslagsstillernes ønske at sikre, at den fremtidige dagligvareforsyning i landdistrikterne ikke bliver en offentlig opgave, men at flest muligt kan være selvhjulpne. En forudsætning for, at etableringen af forsøg med mobile dagligvarebutikker kan blive en succes er imidlertid, at drifts- og ikke mindst etableringsomkostningerne holdes på et minimumsniveau. Omkostningerne kunne f.eks. reduceres ved, at flere dagligvarebutikker i fællesskab etablerede en mobil dagligvareforretning. Det er samtidig vigtigt, at reglerne udformes således, at de mobile butikker fungerer som et supplement og ikke som en konkurrent til de lokale butikker. Endelig bør det sikres, at unge ledige i landdistrikterne kan aktiveres som hjælpere i dagligvareforsyningen.

ad 5

Regeringen pålægges at fremkomme med forslag til, hvordan udgifterne til individuel transport for beboere i landsbyer og landdistrikter kan reduceres.

Sigtet med dette forslag er at få regeringen til at fremkomme med initiativer, som kan reducere de individuelle transportudgifter for beboere i områder, hvor den kollektive trafik ikke kan dække transportbehovet.

ad 6

Der skal oprettes en forsøgspulje på 25 millioner kr. om året i årene 1994 til 1997. Beløbet skal finansieres inden for finanslovens rammer gennem omprioriteringer inden for Forsknings-, Indenrigs-, Landbrugs- og Miljøministeriernes områder.

Forsøgspuljen skal anvendes til tilskud til forsøgsvirksomhed m.v. i landsbyer og landdistrikterne. Herudover kan puljen anvendes til afgrænsede forskningsprojekter, der vedrører regionale forhold m.v., ligesom der f.eks. kan ydes tilskud til landsbyorganisationer, som etablerer forsøgsvirksomhed. Fordelingen af forsøgspuljemidlerne skal varetages af det rådgivende udvalg, der nedsættes, jf. pkt. 20.

ad 7

Der skal indstiftes en række landsbypriser inden for en årlig beløbsramme på i alt 5 mio. kr., som uddeles til udvalgte kommuner/lokalsamfund. Beløbet finansieres gennem bloktilskudspuljen.

Der skal i den forbindelse afholdes en årlig »konkurrence«, hvor kommuner/lokalsamfund belønnes af det rådgivende udvalg, der nedsættes jf. pkt. 20. Det er hensigten at belønne landsbyer og landdistrikter for initiativer til gavn for lokalsamfundet. Der ud-

vælges én eller flere vindere, som får udbetalt et tilskud til finansiering af fortsat udvikling i lokalområdet.

ad 8

Byfornyelsesmidlerne skal deles i en landzonepulje og en byzonepulje, så der forlods er sikret byfornyelsesmidler til formål i landdistrikterne.

Det er hermed forslagsstillernes ønske at sikre, at en øget andel af byfornyelsesmidlerne reelt anvendes ude i landsbyerne/landdistrikterne. Som situationen er i øjeblikket, går ca. 20 pct. til landkommunerne. Midlerne går dog primært til centerbyerne, og det er derfor forslagsstillernes ønske at sikre, at en øget andel rent faktisk går til landsbyerne/landdistrikterne.

ad 9

Byfornyelsesmidler skal kunne anvendes til indretning af ferielejligheder/erhvervsudnyttelse i tomme landbrugsbygninger.

Det er hermed forslagsstillernes ønske at skabe grundlag for etableringen af flere arbejdspladser i landdistrikterne ved at øge mulighederne for en alternativ anvendelse af tomme landbrugsbygninger.

ad 10

Gældende lovgivning skal revideres, så det bliver lettere at etablere forskellige former for flerfamiliebolig/bofællesskab i ejendomme i landdistrikterne.

Det er hermed forslagsstillernes ønske at forbedre de ældres muligheder for at blive boende i de nære samfund. Dette kan bl.a. sikres ved at øge adgangen til, at tomme bygninger som nedlagte skoler, mejerier, købmandsforretninger og landbrugsejendomme i landdistrikterne kan benyttes til etablering af flerfamilieboliger/kollektivboliger. For mange ældre vil det sociale netværk, som opstår via bosættelse i f.eks. et »olde-kolle«, kunne medvirke til at udskyde behovet for en offentlig omsorgsplads samt give forøget livskvalitet. Samtidig vil behovet for at bo nær butikker og servicetilbud være reduceret, da beboerne vil kunne hjælpe hinanden i det daglige, f.eks. med indkøb.

ad 11

Reglerne for etablering af aftægtsbolig i tilknytning til eksisterende landbrugsejendomme skal ændres, så det bliver lettere at etablere en sådan bolig.

Det er hermed forslagsstillernes ønske, at de ældre gives bedre muligheder for at blive boende i lokalsamfundet i tilknytning til tidligere bolig. Som reglerne er udformet i dag, er det svært at opnå tilladelse til

etablering af aftægtsbolig. Ved at give øget adgang til, at ældre kan bo i tilknytning til tidligere bolig, øges også de ældres mulighed for at opretholde kontakten til familie og venner i lokalsamfundet.

ad 12

Der opfordres til, at landboturismen opprioriteres, således at den andel af turistfremmemidlerne, der reserveres til markedsføring og igangsætning af landboturisme, øges.

Det er hermed forslagsstillernes ønske, at der via en fortsat udvikling og styrkelse af turisterhvervet i landdistrikterne kan skabes et grundlag for at etablere flere arbejdspladser.

ad 13

Det er forslagsstillernes ønske at etablere en ordning, hvor de selvstændige erhvervsdrivende skattemæssigt kan spare op i gode år til brug i mindre gode år på en sådan måde, at beskatningen fordeles jævnt.

Det er hensigten, at ordningen skal omfatte såvel drift som investeringer.

Ordningen skal have virkning fra og med indkomståret 1993.

Mange selvstændige har svingende indkomster fra år til år og bliver herved ramt af progressionen i skattesystemet i de gode år, selv om deres indkomst set over en længere årrække ikke tilsiger det. Da investeringsfondsloven er under afvikling, jf. vedtagelsen af skattereformen i juni 1993, er der behov for nye initiativer på området.

ad 14

Det er forslagsstillernes ønske, at landbrugsloven ændres, således at der kan købes mere end to landbrugsejendomme uden krav om sammenlægning.

For at muliggøre evt. senere frasalg som selvstændige enheder bør der ikke være krav om sammatrikulering. Der skal være vedligeholdelsespligt for beboelsejendomme.

ad 15

I lov om vandforsyning skal der ske en præcisering, således at det alene er et kommunalt ansvar i samråd med den enkelte borger at træffe de relevante dispositioner, når en privat brønds nitrattindhold overstiger WHO's grænseværdi.

Af hensyn til ejerne af de ca. 140.000 private brønde i Danmark er det vigtigt, at loven præciseres således, at kommunen ikke uden videre kan gå ind og lukke en brønd uden at drøfte det med ejeren.

ad 16

Der skal tages initiativer til at sikre vandforsynings- og spildevandsløsninger til fornuftige omkostninger i landdistrikterne.

Vandforsyningsloven skal revideres med henblik på at sikre en billiggørelse ved etablering af vandforsyning og at sikre en reel valgfrihed mellem egen drikkevandsforsyning eller tilslutning til fælles anlæg.

Loven om spildevandsanlæg skal revideres med henblik på at sikre en billiggørelse af tilslutning til spildevandsanlæg og at sikre en reel valgfrihed mellem eksisterende miljømæssigt forsvarlige spildevandsløsninger.

ad 17

Der skal indføres særlige regler vedrørende befordringsgodtgørelse for de unge bosat i landområderne, som går i gymnasiet/HF/HTX eller tilsvarende uddannelsesinstitutioner.

Reglerne skal udformes, således at egenbetalingen for transport for unge uddannelsessøgende i landområderne halveres i forhold til gældende regler.

Det skal være muligt for den uddannelsessøgende at kombinere flere transportformer. Godtgørelsen skal gælde strækningen fra nærmeste offentlige transportmiddel frem til uddannelsesinstitutionen.

Som følge af geografiske forhold har beboere i landdistrikterne generelt større transportafstande end den øvrige befolkning. Sigtet med forslaget er at reducere transportudgifterne for unge uddannelsessøgende. I dag dækker befordringsgodtgørelsen ikke altid hele den strækning, der skal tilbagelægges fra tog/bus til uddannelsesinstitutionen. Det er f.eks. ikke ualmindeligt, at unge i landdistrikterne må tilbagelægge en længere strækning, fra de stiger af toget/

bussen, og til de når frem til den pågældende uddannelsesinstitution.

ad 18

Det skal gøres mere økonomisk fordelagtigt for dagligvarebutikker at varetage offentlige tillægssfunktioner. Det skal sikres, at flere offentlige tillægssfunktioner kan tilknyttes dagligvareforretningerne.

Dagligvareforretningerne i landsbyerne og i landdistrikterne skal først og fremmest styrkes ved at øge det økonomiske incitament til at påtage sig offentlige tillægssfunktioner samt ved at forbedre mulighederne for at få tilknyttet sådanne funktioner. De offentlige tillægssfunktioner vil typisk være funktioner såsom postekspedition, medicinudlevering, biblioteksfunktioner m.v.

ad 19

Regeringen pålægges at fremkomme med forslag til, hvordan man kan forbedre konkurrenceevnen for de butikker, som er beliggende i landsbyer og landdistrikter.

I Dansk Familielandbrugs handlingsplan for landdistrikterne (oktober 1993) er der angivet forslag til, hvordan butikker beliggende i landdistrikterne kan begunstiges.

ad 20

Der skal nedsættes et rådgivende udvalg med repræsentanter fra de folkelige bevægelser og de erhvervsorganisationer, der har deres tyngde i landsbyer og landdistrikter. Formålet er at inspirere og vurdere lovgivningsinitiativer, som berører disse områder. Det er hensigten, at det rådgivende udvalg skal varetage fordelingen af forsøgspuljemidlerne, jf. pkt. 6 samt tildeling af landsbypriserne, jf. pkt. 7.